

DELOSTRELECKÉ ZABEZPEČENIE ÚTOKU ARMÁDNEHO SBORU NA VYBUDOVANÉ POSTAVENIE NEPRIATEĽA

Pplk. del. Emil Šrank

Úvod

Delostrelecké zabezpečenie útoku armádneho sboru na vybudované postavenie je veľmi obsiahle téma a preto nie je možné v krátkom článku vyriešiť a opísať všetky problémy, ktoré súvisia s delostreleckým zabezpečením útoku na stupni armádneho sboru. Článok rozoberá len najdôležitejšie otázky týkajúce sa **potrebnosti delostrelectva na 1 km frontu, soksúpenia delostrelectva armádneho sboru, organizovania delostreleckého útoku armádnym sborom a hlavných zásad delostreleckého zabezpečenia pri zasadení do boja druhého sledu armádneho sboru**. Rozobranie týchto hlavných otázok dá predstavu veliteľom a príslušníkom štábov vyšších jednotiek a tiež dostatočný prehľad o činnosti delostrelectva pri zabezpečovaní útoku delostrelectvom na stupni armádneho sboru.

Otázka potrebnosti delostrelectva na 1 km frontu rozoberá sa obyčajne na stupni tej vyššej jednotky, ktorá plánuje útok na základe smerníc (rozkazu) nadriadenej vyššej jednotky, a ktorá kladie požiadavky na nadriadené veliteľstvo. Útok sa plánuje obyčajne na stupni armády a len v niektorých prípadoch na stupni armádneho sboru. Potrebnosť delostrelectva na 1 km frontu rozoberá sa v článku preto, aby sa netratila súvislosť pri rozoberaní otázky soksúpenia delostrelectva a s ním súvisiaceho organizovania delostreleckého útoku z jednej strany, a z druhej strany rozobranie tejto otázky ukazuje metódu rozpočtu potrebnosti pre prípady plánovania útoku a jeho delostreleckého zabezpečenia na stupni armádneho sboru.

Hlavné zásady útoku

Naše učiteľka, Sovietska armáda nás učí: „Útok je hlavným druhom boja, účelom

ktorého je poraziť nepriateľa na hlavnom smere, prenasledovať ho, obkľúčiť a úplne zničiť alebo zajať aj s jeho bojovými prostriedkami.“

Hlavné charakteristické rysy útoku sú: smer hlavného úderu, sústredenie síl a bojových prostriedkov na smere hlavného úderu, organizovanie útočného boja a spolupráce,

utajenie príprav k útoku za účelom prekvapenia nepriateľa.

Smer hlavného úderu je určený úlohou a rozhodnutím veliteľa armády a čiastočne ovplyvnený terénom, ktorý má poskytnúť možnosti organizovania spolupráce medzi vojskami pred začiatkom útoku a behom boja. Rozhodnutie veliteľa armády a terén sú hlavnými činiteľmi pre určenie smeru hlavného úderu armádneho sboru.

Na smere hlavného úderu treba sústrediť značné množstvo síl a bojových prostriedkov, predovšetkým delostrelectva, aby jeho troj až desaťnásobná presila dávala istotu pri prielome nepriateľského obranného pásma a bola spôsobilá podporovať účinne boj v hĺbke nepriateľskej obrany.

Hlavným organizátorom útoku armádneho sboru je veliteľ sboru so svojim štábo, ktorý organizuje spoluprácu medzi všetkými druhmi vojsk v záujme pechoty. Organizovanie útoku armádneho sboru po delostreleckej stránke a zladenie spolupráce medzi delostrelectvom divízií a sborovou delostreleckou skupinou (podskupinou armádnej delostreleckej skupiny) a ostatnými delostreleckými jednotkami podriadenými armádnemu sboru prevádza veliteľ delostrelectva sboru so svojim štábo.

Prípravy k útoku musia sa bezpodmienečne utajiť pred nepriateľom a čo naj-

dlhšie aj pred vlastnými podriadenými jednotkami, aby nemôhol nepriateľ urobiť zavčasu protipatrenia a znemožniť tak útok. Správne vykonané utajenie dáva do rúk útočníka činiteľ preväpovania, ktorý je dôležitý pri začiatku útoku a má čiastočný vliv za boja v hĺbke nepriateľskej obrany. Utajenie príprav koná delostrelectvo starostlivým maskovaním, zastieraním a prísnyim dodržiavaním predošlého palebného režimu.

Delostrelectvo vzhľadom na plnenie úloh v útoku armádneho sboru je zo začiatku hlavnou údernou silou, ktorá klesni cestu do prielomu nepriateľskej obrany pechote a tankom, a podporuje a zabezpečuje ich pri rozvinutí boja v hĺbke nepriateľskej obrany. Hlavným činiteľom taktického i operačného významu je úzka a starostlivo zladená spolupráca s pechotou a tankovými jednotkami.

Potrebnosť delostrelectva na 1 km frontu (variant výpočtu)

Organizovanie práce delostrelectva armádneho sboru pred útokom závisí od množstva delostrelectva potrebného pre zabezpečenie útoku, od sorkupenia delostrelectva, bojovej zostavy a rozdelenia úloh.

Množstvo delostrelectva závisí od úloh, ktoré bude delostrelectvo plniť. Delostrelectvo armádneho sboru dostáva úlohy všeobecne a konkrétne. Delostreleckí velitelia a štáby majú dávať podriadeným veliteľom a štábom konkrétne úlohy, to jest také úlohy, ktoré sú vymedzené priestorove, časove a zabezpečené po materiálnej stránke (strelivo, kaliber, atď.).

Medzi hlavné všeobecné úlohy delostrelectva patrí:

- umlčanie nepriateľského delostrelectva a minometov, aby pechota a tanky mohli rýchlo a ľahko plniť svoju úlohu; umlčovanie treba prevádzať počas celého útoku, od jeho začiatku až do skončenia;
- zlomenie odolnosti nepriateľskej obrany borením stykov zákopov, palebných odolných krytov a iných dôležitých opevnení;
- zničenie a porušenie nepriateľského protipechotného a protitankového systému palby;

- porušenie nepriateľského velenia a zásobovania;
- vedenie protiletadlovej a protitankovej obrany behom celého útoku.

Umlčovanie nepriateľského delostrelectva prevádza delostrelectvo protibatérijnej činnosti podľa rozhodnutia veliteľa armády (armádneho sboru), umlčovanie nepriateľských minometných jednotiek prevádza delostrelectvo (minometné jednotky) určené pre protiminometnú činnosť podľa rozhodnutia veliteľa armádneho sboru (veliteľov divízií). Na umlčanie jednej nepriateľskej delostreleckej batérie počíta sa všeobecne jeden oddiel. Máme však príklady z Berlínskej operácie, kde sa počítalo až s päťnásobnou prevahou. V mnohých prípadoch vo Veľkej vlasteneckej vojne bral sa pomer 1 : 1,5 pri umlčovaní delostreleckých batérií a pomer 1 : 1 až 1 : 2 pri umlčovaní nepriateľských minometných jednotiek. Rozbor týchto prípadov ukazuje jasne, že pomer pri umlčovaní nepriateľských delostreleckých batérií a minometných jednotiek závisí na presnosti, v zistení miesta nepriateľských batérií a na množstve delostreleckého materiálu, ktorý je k dispozícii. V mnohých prípadoch, zvlášť vtedy, keď bolo málo delostrelectva, umlčovalo sa nepriateľské delostrelectvo a minomety postupne.

Názory a zásady dnešných kapitalistických vojenských doktrín dajú sa porovnať so zásadami nemecko-fašistickej doktríny z roku 1944, kedy Nemci ustúpili od mnohých nesprávnych zásad taktiky pod úderami víťaziacej Sovietskej armády a po neúspechoch v roku 1943. Na 1 km frontu v obrane nepriateľa na hlavných smeroch možno počítať s 2—3 delostreleckými batériami a jednou minometnou rotou (batériou), to je 12—18 diel a 9—12 minometov. Pri riešení otázky protibatérijnej činnosti v takomto prípade treba počítať pri jeden a pol až dvojnásobnej prevaha okolo 24 diel a na protiminometnú činnosť pri pomere 1 : 1 okolo 12 hlavných, čo dáva spolu okolo 36 hlavných.

Zlomenie odolnosti nepriateľskej obrany rozborením stykov zákopov, palebných odolných krytov a iných opevnení vyžaduje 122 mm a 152 mm kalibrov. Množstvo diel pre túto úlohu závisí na množstve cieľov určených pre borenie. Vá-

lečná prax ukazuje, že najviac cieľov tohoto druhu dosahovalo čísla 42 na 1 km frontu a najmenej okolo 10. V prevážnej väčšine prípadov bývalo 18–22 rôznych opevnení na 1 km frontu.

Delostrelectvo môže zo zakrytých palebných postavení boriť naraz 7–8 dobre vybudovaných opevnení na 1 km frontu. Viac bodov (cieľov) prideliť delostrelectvu nie je prípustné, pretože nepriama strelba (zo zakrytých palebných postavení) pri pozorovaní vo veľmi hustom dyme stráca presnosť a môže byť neúčinná. Útočnú operáciu (boj) je treba pripraviť a viesť s prekvapením a preto dobu borenia treba skrátiť na minimum. Pravidlá strelby delostrelectva vyžadujú po zastrelení cieľa pre 3–4 zásahy 70 granátov 152 mm kalibru alebo 120 granátov 122 mm kalibru. Na rozborenie jedného palebného odolného krytu (cieľa malého rozmeru) pri rozpočte jedného výstrelu za minútu u 122 mm kalibru alebo jedného výstrelu za minútu u 152 mm kalibru treba (ciele malých rozmerov) a je možné uspokojiť sa s jedným alebo dvomi zásahmi, pri vzatí do úvahy času, rýchlosti a presnosti strelby, treba na 18 až 22 cieľov asi 7 dvoch delových batérií, to jest 14 diel na 1 km frontu. Osobitné batérie pre borenie bývajú obyčajne batérie 152 mm a 203 mm ťažkých húfníc, ktoré sú dvojdelové. Ak dostane štvoridelová batéria úlohu borenia niekoľkých cieľov, pre usnadnenie velenia rozdelí sa obyčajne na štyri.

Pri nasýtení nepriateľskej obrany značnými množstvami cieľov malých rozmerov a pri nutnosti skrátenia obdobia borenia, je výhodné časť týchto cieľov prideliť delám určeným pre priamu strelbu.

Na umlčanie, zničenie a narušenie nepriateľského protipechotného a protitankového systému paľby je treba počítať okolo 30 batérií, to jest asi 120 hlavní na 1 km frontu. Uvedené množstvo diel môže umlčať tri súvislé zákopy, každý o dĺžke 1 km alebo dva súvislé zákopy a 2–3 oporné body na 1 km frontu. Na 100 m zákopu treba počítať s jednou normálnou batériou o štyroch delách.

Pri podpore útoku pechoty a tankov zdvojeným palebným valom, počítajúc strednú šírku úseku palebného valu pre od diel 240 m (medzi 180 m pre 76 mm kaliber a 300 m pre 152 mm kaliber), treba na

1 km frontu asi 8 oddielov a 1–2 oddiely na pokrytie krídiel ak sa zlomí palebný val alebo ak treba sústredenú paľbu na oporný bod, ktorý nebol zistený a dostatočne umlčaný. Pre podporu útoku zdvojeným palebným valom treba celkom asi 10 oddielov, to jest 30 batérií alebo 120 hlavní na 1 km frontu.

Válečná prax ukazuje, že množstvo hlavní potrebné na umlčovanie, ničenie a narušenie nepriateľského protipechotného a protitankového systému paľby rovná sa približne množstvu hlavní potrebnému pre vedenie zdvojeného palebného valu.

Porušenie nepriateľského velenia (spojenia) a zásobovania v hlavnom obrannom postavení nepriateľa a bližšej hĺbke jeho obrany prebieha súčasne s ničením, borením a umlčovaním. Ak sa vyskytne prípad, že je nutné vydeliť delostrelecké jednotky pre umlčovanie týchto cieľov v bližšej hĺbke nepriateľskej obrany, je treba vybrať vhodnú dobu v období delostreleckej prípravy a prideliť cieľe menej zamestnaným jednotkám. V ďalšej hĺbke nepriateľskej obrany prideliť sa tieto cieľe osobitným delostreleckým podskupinám v zostave armádnej delostreleckej skupiny alebo letectvu.

Protiletadlové delostrelectvo vedie boj s nepriateľským letectvom behom celého útoku a chráni hlavnú útočnú zostavu armádneho sboru. Na spoľahlivé protiletadlové zabezpečenie hlavnej útočnej zostavy armádneho sboru je treba najmenej 2 hlavní na 1 km², čo činí pri prikrytí 5–6 km hĺbky bojovej zostavy armádneho sboru okolo 12 hlavní na 1 km frontu; $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{2}$ protiletadlových diel má byť stredného kalibru.

Útok armádneho sboru musí sa zabezpečiť protitankovým delostrelectvom. Protitanková obrana za útoku organizuje sa tak, aby bola spôsobilá odraziť masový protiútok nepriateľských tankov. Fašistická nemecká armáda protiútočila obyčajne divíziou na šírke 3–3,5 km silou 150–200 tankov. Pri troch km šírke bola hustota 50–60 tankov na 1 km v niekoľkých líniách. Ak mala protiútočiaci jednotka straty 40–50% tankov, stiahla sa obyčajne, viedla priezkum a hľadala slabinu v protitankovej obrane útočiacich vojsk, a ak slabinu nanašla, prerušovala protiútok a ustupovala. Válečná prax ukázala, že jedno protitankové delo so stredne vycvičenou

obsluhou zničí pri odrážaní protiútokú tankov priemerne jeden tank, pokiaľ ho nepriateľ vyradí z boja. Vzhľadom k tomu, že delostrelecké protitankové jednotky zaujímajú behom útoku nepripravené protitankové postavenia z chodu, nemajú možnosti si upraviť jednotlivé palebné stano- višťa, vymerať si presne vsažné body a urobiť si i ostatné prípravné práce tak ako v obrane; tým sa znižuje približne dvakrát pravdepodobnosť zásahu oproti podmienkam normálnej obrany.

Ak shrnieme všetky uvedené poznatky a vyhodnotíme ich, je možno prísť k jedinému záveru t. j. že v útoku je treba mať silné protitankové zálohy. Aby bolo možné vyradiť z boja 40–50% z 50–60 tankov pri protiútokú na 1 km šírky smeru tanko- vého protiútokú, je treba postaviť na 1 km 23–25 protitankových hlavní. Množstvo 25 hlavní na 1 km bolo použitých v Kurskej bitve a u Ukrajinských frontov v roku 1943 a 1944.

Pre delostrelecké zabezpečenie útoku armádneho sboru na smere hlavného úderu je treba počítať strednú hodnotu t. j. okolo 200 hlavní na 1 km frontu. Táto hustota môže sa meniť podľa úloh armádneho sboru a konkrétnej situácie, to jest, zväčšiť sa alebo zmenšiť sa asi o 10%. Uvedené hodnoty týkajúce sa množstva hlavní na 1 km frontu sú priemernými hodnotami, ktoré platia vo väčšine prípadov válečnej praxe.

V jednotlivých prípadoch a za osobitných podmienok bývalo viac alebo menej hlavní na 1 km frontu. Na príklad v Berlínskej operácii dosiahlo sa na jednotlivých smeroch hustoty až 600 hlavní na 1 km frontu. Stredná hustota hlavní na 1 km frontu pri vykonávaní 10 drtvivých Stalinských úderov bola okolo 200 hlavní na hlavných smeroch, na pomocných smeroch až desaťkrát menšia. V Korzuň-Ševčenkovej operácii pohybovala sa stredná hustota v medziach 40–100 hlavní na 1 km frontu.

Z potrebnej hustoty hlavní na 1 km frontu vyplýva množstvo delostrelec- kých posilových prostriedkov pre delostrelecké zabezpečenie útoku armád- neho sboru na smere hlavného úderu. Podľa šírky pásma útoku a úloh armádneho sboru pri útoku na vybudované postavenie ne- priateľa je treba posilniť tento množstvom delostrelectva, ktoré sa rovná hodnote jed-

nej až dvoch delostreleckých divízií. Toto delostrelectvo dostane armádny sbor zo zá- lohy hlavného velenia, na úkor jednotiek ktoré bránia pasívne úseky, pričom treba brať do úvahy aj delostrelectvo vyšších jednotiek v druhých sledoch.

Soskupenie delostrelectva armádneho sboru

Okrem potrebnej hustoty delostrelectva má veľký význam pre delostrelecké zabez- pečenie útoku (útočnej operácie) sosku- penie delostrelectva. Taktické soskupenie delostrelectva je celkové rozdelenie delo- strelectva podľa jeho bojových úloh.

Delostrelectvo tvorí skupiny. Delostre- lecká skupina je dočasné slúčenie delo- streleckých jednotiek (oddielov, plukov, brigád), ktoré sú určené na riešenie určitých bojových úkolov. V útoku armádneho sboru tvoria sa tieto skupiny: sborová delostre- lecká skupina, divízne delostrelecké sku- piny a plukovné delostrelecké skupiny.

Plukovná delostrelecká skupina skladá sa z oddielov, ktoré patria organicky k plukom divízneho delostrelectva alebo delostreleckej brigáde a niekedy sa soslí- ňujú aj z brigád hlavného veliteľstva. Táto skupina pracuje pre peší pluk v záujme peších práporov a očisluje sa číslom pešieho pluku, ktorý podporuje.

Pri zostavovaní plukovnej delostreleckej skupiny treba vychádzať zo zásady: jeden oddiel na jeden peší prápor, pričom berieme v úvahu aj prápor v druhom slede pešieho pluku. V roku 1942 bola tendencia v Soviet- skej armáde počítať množstvo oddielov len na prápory prvého sledu. Behom bojov sa však ukázalo, že tento spôsob nie je správny, pretože v boji sa veľmi ťažko berie delo- strelectvo prvým sledom a pridáva druhým sledom, zvlášť vtedy, ak nie je toto presku- povanie predvídané plánom a vopred pri- pravené. Preto je lepšie počítať hneď v prí- pravnom období útoku s delostreleckými jednotkami pre druhé sledy. Z toho vyplý- va, že plukovná delostrelecká skupina by mala mať 3 oddiely. Aby veliteľ pešieho pluku mal možnosť ovplyvňovať chod boja, okrem toho je treba počítať s 1–2 oddielmi pre zosilnenie palby oddielov, ktoré boli počítané podľa množstva peších práporov. Preto je nutné, aby mala plukovná delo-

strelecká skupina v útoku najmenej 4 oddiely, čo umožňuje veliteľovi plukovnej delostreleckej skupiny dať masovú paľbu delostrelectva tam, kde je toho treba.

Tento výpočet potvrdzuje sa pri potrebnosti delostrelectva pre jednoduchý palebný val, ktorým sa veľmi často doprevádza útok pechoty a tankov.

Pri útoku na veľmi dobre rozvinutú, vybudovanú a palebnými prostriedkami nasýtenú nepriateľskú obranu vyskytovaly sa veľmi často prípady, že bolo nutné organizovať plukovné delostrelecké skupiny zo 6 až 8 oddielov. Pre organizovanie tak silných plukovných delostreleckých skupín je treba počítať 30–50% oddielov týchto skupín zo zálohy hlavného veliteľstva.

Plukovná delostrelecká skupina skladá sa z oddielov rôznych kalibrov, pretože nepriateľ používa tiež rôzne kalibry a opevnenia, a tiež preto, že plukovná delostrelecká skupina rieši množstvo rôznorodých úloh.

Za veliteľa plukovnej delostreleckej skupiny určuje sa obvyčajne veliteľ pluku divízneho delostrelectva, väčšina oddielov ktorého sa nachádza v plukovnej delostreleckej skupine, alebo veliteľ delostreleckej brigády, väčšina ktorej nachádza sa v plukovnej delostreleckej skupine, hoci patrí podľa organizácie zálohe hlavného velenia. Pri určovaní veliteľa plukovnej delostreleckej skupiny treba prihliadať predovšetkým na vedomosti a schopnosti veliteľa, ako aj na kvalitu jeho štábu.

Iné delostrelecké skupiny, ktoré nepodliehajú veliteľovi pešieho pluku (veliteľovi plukovnej delostreleckej skupiny), môžu tiež pracovať v jeho záujmoch. Veliteľ plukovnej delostreleckej skupiny musí vedieť kde majú tieto skupiny pripravené paľby a kam vedú paľbu, a je povinný o tom informovať tiež veliteľa pešieho pluku.

Veliteľ plukovnej delostreleckej skupiny uplatňuje svoj vliv pri rozdeľovaní cieľov určených pre priamu strelbu a tesne spolupracuje s veliteľom delostrelectva pešieho pluku.

Divízna delostrelecká skupina je mohutný palebný prostriedok v rukách veliteľa delostrelectva divízie, ktorý vedie paľbu vo väčšine prípadov na rozkaz veliteľa divízie a zosilňuje paľbu plukovných delostreleckých skupín.

Složenie divíznej delostreleckej skupiny je rôznorodé podľa druhov a organickej príslušnosti delostreleckých jednotiek, ktoré patria do jej zostavy. Divízna delostrelecká skupina skladá sa z brigád delostreleckej divízie (zo zálohy hlavného veliteľstva). Na prvé dve obdobia delostreleckého útoku môžu sa zaradiť do zostavy divíznej delostreleckej skupiny, delostrelecké niekedy tiež minometné jednotky druhých sledov a tiež delostrelectvo a minomety, ktoré dostala divízia ako posilu z pasívnych úsekov frontu. V mnohých prípadoch zaraďuje sa do zostavy divíznej delostreleckej skupiny reaktívne delostrelectvo kalibru 130 mm.

Pri zostavovaní a kalkulácii delostreleckých oddielov divíznej delostreleckej skupiny treba vychádzať z týchto hlavných zásad: pre vytvorenie plukovnej delostreleckej skupiny pešieho pluku v druhom slede divízie treba počítať okolo troch oddielov. Na zosilnenie paľby plukovných delostreleckých skupín prvého sledu divízie je treba počítať jeden oddiel. V rukách veliteľa delostrelectva divízie majú byť 1–3 oddiely. Z toho vyplýva, že divízna delostrelecká skupina má mať najmenej 6 oddielov, do ktorých sa nepočítajú raketometné oddiely, pretože tieto plnia osobitné úlohy.

Tento výpočet sa potvrdzuje pri potrebnosti delostrelectva pre delostreleckú podporu útoku jednoduchým palebným valom kombinovaným s postupnými sústredenými paľbami. Pre vedenie jednoduchého palebného valu treba na 1 km frontu najmenej 4 oddiely, s ktorými sa počíta u plukovných delostreleckých skupín a pre postupné sústredené paľby v jednoduchom palebnom vale je treba počítať na 1 km frontu s 1–2 oddielmi.

Válečná prax ukázala, že pri útoku na silne vybudovanú poľnú obranu nasýtenú dostatočným množstvom palebných prostriedkov, organizovali sa divízne delostrelecké skupiny v hodnote 10 a v osobitných prípadoch až 12 delostreleckých oddielov. Po prelomení nepriateľskej obrany však 30–50% týchto oddielov odchádzalo späť ku svojim jednotkám.

Divízna delostrelecká skupina skladá sa z oddielov rôznych kalibrov na riešenie rôznorodých úloh, v prvom rade na zosilnenie paľby plukovných delostreleckých skupín. Podľa možnosti nemajú sa zara-

dovať do divíznej delostreleckej skupiny delá s menšími kalibrami ako 100 mm. Prevažnú väčšinu divíznej delostreleckej skupiny majú tvoriť 122 mm húfnice a v osobitných prípadoch niekoľko oddielov 152 mm húfníc.

Za veliteľa divíznej delostreleckej skupiny určuje sa najschopnejší veliteľ delostreleckej brigády, ktorá je celá v divíznej delostreleckej skupine alebo jej prevažná časť. Povinnosťou veliteľa divíznej delostreleckej skupiny je vedieť kde majú pripravené dôležité palby plukovné delostrelecké skupiny divízie a na ktoré úseky terénu v pásme divízie pripravuje palby sborová (armádna) delostrelecká skupina. O pripravovaných palbách delostreleckými skupinami nadriadených vyšších delostreleckých veliteľstiev informuje veliteľ delostrelectva divízie veliteľa divízie.

Divízna delostrelecká skupina plní v podstate tie isté úlohy ako plukovné delostrelecké skupiny a k týmto úlohám pristupuje ešte protiminometná činnosť ako jedna z hlavných úloh, ktorá sa rieši na stupni divízie; v niektorých prípadoch môže prevádzať divízna delostrelecká skupina aj protibatérijnú činnosť.

Vo vymenočných prípadoch pri útoku na dobre vybudovanú nepriateľskú obranu môžu sa prideliť divízii batérie ťažkého delostrelectva kalibru 203 mm pre riešenie osobitných úloh.

Skupiny priamej strelby tvoria na stupni divízie nie je výhodné, pretože velenie a prechod od centralizácie k decentralizácii po delostreleckej príprave je veľmi ťažkopádny. Skupiny priamej strelby tvoria sa obyčajne na stupni pešieho pluku pod velením veliteľov delostrelectva peších plukov. Pri značnom množstve cieľov, ktoré sa dajú ničiť alebo boiť priamou strelbou diel, môže byť hustota do 30 diel na 1 km frontu určená pre priamu strelbu. V takýchto prípadoch vytvorí sa niekoľko palebných skupín (každá o 4–6 hlavních), ktoré sa slúčia do palebného úseku pešieho pluku. Veliteľom palebného úseku je veliteľ delostrelectva pešieho pluku.

Sborová delostrelecká skupina je mohutný palebný prostriedok v rukách veliteľa delostrelectva armádneho sboru, aby mohol plniť úlohy a ovplyvňovať chod boja

delostreleckou palbou podľa požiadavkov a nariadení veliteľa sboru.

Sborová delostrelecká skupina skladá sa z delostreleckých brigád zálohy hlavného veliteľstva a z organických delostreleckých brigád (plukov) armádneho sboru. Na prvé dve obdobia delostreleckého útoku a v niektorých osobitných prípadoch i na boj v hĺbke nepriateľskej obrany až do prelomienia zadného obranného postavenia nepriateľa je možné zaradiť do sborovej delostreleckej skupiny sborové delostrelectvo z pasívnych úsekov frontu.

Do sborovej delostreleckej skupiny dávajú sa delá, ktoré majú donosnosť najmenej 15 km a váhu strely nie menšiu ako 18 kg. Medzi tieto delá patria 152 mm kanónové húfnice, 122 mm kanóny a 105 mm kanóny. Pri nedostatku uvedených druhov diel a kalibrov a v jednotlivých prípadoch môžu sa použiť i 152 mm a 122 mm húfnice, poprípade 100 mm kanóny, pričom 122 mm húfnice a 100 mm kanóny musia tvoriť v sborovej delostreleckej skupine prevažnú menšinu a po skončení prvých dvoch období delostreleckého útoku skončiť svoju činnosť vo sväzku sborovej delostreleckej skupiny. Takémuto tvoreniu sborových delostreleckých skupín treba sa podľa možnosti vyhýbať.

Pri kalkulácii palebnej sily sborovej delostreleckej skupiny treba vychádzať z týchto hlavných zásad:

- na divízie prvého sledu armádneho sboru treba počítať 2 oddielmi pre divíziu a pre zosilnenie divízie v druhom slede armádneho sboru počítať s dvoma až štyrmi oddielmi;
- v rukách veliteľa delostrelectva sboru má zostať delostrelectvo v hodnote 2 až 4 oddielov.

Ak útočí armádny sbor dvoma divíziami v prvom slede a jednou divíziou v druhom slede, sila sborovej delostreleckej skupiny bude sa pohybovať v medziach 8–12 oddielov. Stredná hodnota palebnej sily sborovej delostreleckej skupiny bude okolo 10 oddielov, to jest okolo 120 hlavných.

Táto kalkulácia sa potvrdzuje pri počte delostreleckej podpory útoku zdvojeným palebným valom divízie, ktorá útočí na smere hlavného úderu armádneho sboru, a jednoduchým palebným valom kombinovaným postupným sústreďovaním palby na

vedľajšom smere sboru za podmienok dostatočne silných divíznych a plukovných delostreleckých skupín.

Vo zvláštnych prípadoch boli aj silnejšie sborové delostrelecké skupiny; v mnohých prípadoch dáva sa do sborovej delostreleckej skupiny reaktívne delostrelectvo.

Velenie takejto sborovej delostreleckej skupine vyžaduje prvotriedne kvalifikovaného, skúseného delostreleckého veliteľa s vycvičeným štábom, pretože inakšie je veľmi malá pravdepodobnosť, že bude správne splánovaná bojová činnosť skupiny a zaistené riadenie pri vedení boja. Za veliteľa sborovej delostreleckej skupiny určuje sa veliteľ delostreleckej divízie, alebo vo výnimočných prípadoch najlepší a najschopnejší veliteľ brigády, ktorá je vo skupine.

Sborová delostrelecká skupina plní tie samé úlohy ako divízne delostrelecké skupiny a okrem toho veľmi často plní i úlohy protibatériejnej činnosti. V osobitných prípadoch prechádza protibatérijná činnosť celkom na sborovú delostreleckú skupinu.

Vzdialenosť priestorov palebných postavení delostreleckých jednotiek v útoku musí zodpovedať hlavnej požiadavke, t. j. aby bola čo najmenšia diaľka strelby, čím sa dosiahne zmenšenia rozptylu, tak sa zväčšuje presnosť strelby a zmenšuje sa spotreba streliva.

Pre pechotu je najkritickejším momentom započatie útoku a ovládnutie prvého nepriateľského zákupu. V tomto momente treba okamžite zničiť nepriateľské odpory, ktoré nezistil prieskum a neboli dostatočne umlčané počas delostreleckej prípravy. Preto je nutné pritiahnúť delostrelectvo určené pre priamu strelbu bližšie k nepriateľskému prednému okraju obranného pásma, to znamená na 200–400 m.

Priestory palebných postavení vyberajú sa so zreteľom ku prednému okraju nepriateľského obranného pásma. Vzďialenosť zakrytých palebných postavení minometných plukov (oddielov) býva 1,5–2 km, plukov divízneho delostrelectva 2–3 km, húfnicových plukov (brigád) 2,5–4 km a delostrelectva pre protibatérijnú činnosť 3 až 6 km od predného okraja nepriateľskej obrany. V Berlínskej operácii bolo delostrelectvo pre protibatérijnú činnosť vzdialené od predného okraja nepriateľskej obrany

priemerne na 4 km a ostatné delostrelectvo bližšie.

Smer dráhy strely, pri ktorom sa dosiahne najlepších výsledkov delostreleckej palby, je treba vyberať tak, aby bolo čím viac bočnej palby. Tým sa zvyšuje pravdepodobnosť zásahu, dosiahne sa väčšej účinnosti palby a pokryje sa palbou väčšia plocha. Niekedy situácia vyžaduje, že delostrelectvo jednej jednotky musí stáť v priestore delostrelectva druhej vševojskovej (pešej) jednotky, aby mohlo splniť svoje úlohy. V takomto prípade dohodnú se medzi sebou príslušní vševojskoví veliteľia (veliteľia peších jednotiek) a delostreleckí veliteľia. Sporné otázky vyrieši vyšší vševojskový a delostrelecký veliteľ.

Organizovanie delostreleckého útoku armádneho sboru

Všeobecná úloha vševojskových (peších) jednotiek v útoku delí sa na bližšiu a ďalšiu úlohu (niekedy môže byť ďalších úloh niekoľko). Bližšia úloha jednotky je úloha, ktorú plní jednotka v svojej pôvodnej bojovej zostave. Táto všeobecná zásada platí i pre delostrelecké jednotky (skupiny), ktoré pred plnením ďalšej úlohy vševojskovou (pešou) jednotkou menia bojovú zostavu za účelom zladenia činnosti pri postupnom plnení úloh.

Pri plánovaní útočnej operácie armády dostane veliteľ delostrelectva armádneho sboru (jeho štáb) ako podklad pre plánovanie delostreleckého zabezpečenia útoku sboru najmenej 6 dní pred útokom od veliteľstva delostrelectva armády tieto dokumenty:

- výpis z bojového rozkazu veliteľa delostrelectva armády;
- výpis z náčrtu cieľov s ich soznamom;
- výpis z plánu palieb delostrelectva armády;
- výpis z plánu delostreleckého útoku armády.

V niektorých prípadoch dá veliteľ delostrelectva armády rozkaz (smernice) ústne a dodatočne ho doručí písomne, aby čo najmenej zdržoval prácu veliteľa delostrelectva sboru a jeho štábu.

Miesto výpisu z náčrtu cieľov posielajú často štábu delostrelectva armádneho sboru rozšírovaný letecký fotografický snímok ne-

priateľskej obrany so soznamom a opisáním cieľov.

Z dôvodov šetrenia časom môže dostať štáb delostrelectva armádného sboru zo začiatku grafík delostreleckého zabezpečenia útočnej operácie armády a povolenú potrebu streliva na jednotlivé obdobia delostreleckého útoku.

Na základe týchto dokumentov a zamýšľaného rozhodnutia veliteľa armádného sboru, ktoré oznámi veliteľ sboru veliteľovi delostrelectva sboru, spracuje a prednesie veliteľ delostrelectva sboru informačnú zprávu v určený čas veliteľovi armádného sboru.

Potrebný materiál k informačnej zpráve pripraví pre veliteľa delostrelectva sboru jeho štáb. Veliteľ delostrelectva armádného sboru je povinný dať svojmu štábu smernice pre spracovanie potrebného materiálu, ktorý je nutný pre informačnú zprávu.

Štáb veliteľa delostrelectva sboru podľa jeho smerníc je povinný:

- sozbierať a vyhodnotiť zprávy o nepriateľovi, o vlastných jednotkách a o teréne z delostreleckého hľadiska;
- pripraviť zprávu o stave vlastného delostreleckého materiálu a streliva;
- pripraviť návrh na soksúpenie delostrelectva armádného sboru;
- rozpočítať palebné možnosti delostrelectva sboru;
- pripraviť návrh na rozdelenie úloh delostrelectva armádného sboru v súlade s palebnými možnosťami a soksúpením.

Veliteľ delostrelectva armádného sboru ujasní si úlohu, ocení situáciu po delostreleckej stránke, pri čom uvažuje o otázkach, ktoré spracováva štáb, aby mohol spracovaný materiál preštudovať a skontrolovať; na základe vlastných úvah a spracovaného materiálu pripraví sa veliteľ delostrelectva armádného sboru a v stanovenú dobu prednesie veliteľovi armádného sboru informačnú zprávu.

Po vypočítaní informačných zpráw veliteľov zbraní a náčelníkov služieb oznámi svoje rozhodnutie veliteľ armádného sboru.

Veliteľ delostrelectva armádného sboru po prednesenej informačnej zpráve a vypočítaní rozhodnutia veliteľa armádného sboru informuje svojho náčelníka štábu a dá mu smernice, ktoré sa týkajú organizovania veliteľského priezkumu, sústredenia, premiestňovania a rozvinovania delostrelectva

sboru a tiež pokyny pre prípravné práce štábu delostrelectva sboru.

Štáb veliteľa delostrelectva armádného sboru dá podriadeným veliteľstvám delostrelectva a delostreleckým jednotkám smernice a nariadenia, ktoré sa týkajú:

- sústredenia, premiestňovania a rozvinovania delostrelectva sboru, aby bolo možné rýchlo previesť preskupenie a zaujatie sostavy;
- organizovania priezkumu palebných postavení, pozorovateľní a cieľov;
- organizovania spojenia do zaujatia bojovej sostavy;
- zabezpečenia bojovej sostavy delostrelectva sboru (topografického, ženijného, poriadkovej služby atď.).

V ďalšom pristúpi štáb delostrelectva armádného sboru k rozpracovaniu dokumentov, organizovaniu priezkumu, spojenia a ku kontrole podriadených štábov a jednotiek pri plnení úloh.

Veliteľ delostrelectva armádného sboru je povinný zúčastniť sa veliteľského priezkumu veliteľa armádného sboru a potom vykonať vlastný delostrelecký veliteľský priezkum. Slučovanie delostreleckého veliteľského priezkumu s veliteľským priezkumom veliteľa armády lebo sboru je veľmi obtiažne a vo väčšine prípadov neposkytne takých výsledkov ako pri jeho osobitnom konaní.

Po skončení veliteľského priezkumu dá veliteľ delostrelectva armádného sboru svojmu náčelníkovi štábu smernice pre konečné splánovanie delostreleckého zabezpečenia útoku armádného sboru.

Všetká činnosť veliteľa delostrelectva armádného sboru a jeho štábu smeruje ku správne spracovaniu bojového rozkazu veliteľa delostrelectva armádného sboru a ku splánovaniu delostreleckého útoku.

Podstata delostreleckého útoku dá sa charakterizovať ako nepretržitá podpora útoku pechoty a tankov masovou účinnou paľbou delostrelectva a minometov, pri čom delostrelecká a minometná paľba musí viesť za sebou pechotu a tanky v útoku od jedného objektu útoku ku druhému.

Delostrelecký útok má tieto tri hlavné obdobia: delostreleckú prípravu útoku, delostreleckú podporu útoku a delostrelecké zabezpečenie útoku v hĺbke nepriateľskej obrany.

Dĺžka a štruktúra delostreleckej prí-

pravy závisí mimo iného hlavne od stavu nepriateľskej obrany. Hlavným príznakom dnešnej nepriateľskej obrany je veľká hustota palebných prostriedkov organizovaných v palebné systémy. Dnešná obrana dáva priemerne 15–20 výstrelův pechotných zbraní na 1 m frontu za minútu, 8–10 protitankových hlavníc, 6–8 minometov, 10–12 poľných diel na 1 km frontu. Prv než by sa zaútočilo na takúto obranu, je treba ju umlčať, to jest, znemožniť jej odpor a priviesť nepriateľa do takého stavu, aby nebol spôsobilý použiť svojich palebných prostriedkov. Nepriateľ vyberá obranu v takom teréne, ktorý mu poskytuje podmienky dobrého velenia a vybudovania oporných bodov spojených zákopovým systémom pre manéver živej sily a palebných prostriedkov. Delostrelecká príprava musí narušiť nepriateľské velenie a znemožniť manéver živej sily a palebných prostriedkov nepriateľa. Vzhľadom na kvalitu nepriateľskej obrany delostrelectvo armádneho sboru plní počas delostreleckej prípravy dve hlavné úlohy v rôznych variáciách, to jest:

- umlčuje živú silu a palebné prostriedky nepriateľa, veliteľstvá, spojovacie uzly a bližšie týly;
- borí palebné odolné kryty, pozorovateľne, styky zákopov a iné obranné zariadenia.

Okrem týchto dvoch hlavných úloh plní delostrelectvo celý rad iných úloh, ako na príklad; ničenie nepriateľských palebných prostriedkov, minových poľí, drôtených zárasov a iných cieľov.

Dĺžka delostreleckej prípravy nemá presahovať dobu troch hodín. Pri dlhšej delostreleckej príprave je nebezpečie, že nepriateľ uhádne s veľkou pravdepodobnosťou smer hlavného úderu a bude mať dostatok času urobiť celý rad protiopatrení, aby mohol zastaviť útočiacu vojská v blízkej hĺbke obrany a pripraveným protiútokom obnoviť predný okraj pôvodnej obrany.

Struktúra delostreleckej prípravy musí byť v každom prípade inakšia a nie šablonovitá. Vo Veľkej vlasteneckej vojne sa vyskytli ojedinele i takí delostreleckí velitelia, ktorí často opakovali jednu štruktúru delostreleckej prípravy, a výsledok bol nakoniec taký, že fašistické armády, ktoré boli dlhší čas v obrane, uhádli najkritickejší

moment — začiatok útoku pechoty a tankov — a privitaly útočiacu vojská organizovanou paľbou. Útok obyčajne stroskotal, strelivo sa vystrielalo, bolo zapotreby znova pripravovať celú ťažkú procedúru s prípravou nového útoku, čo sa odrážalo na stratách ľudí, materiálu a vo veľkom merítku i na ekonomike štátu.

Umlčovanie živej sily a palebných prostriedkov v zákopoch robí sa dvoma až štyrmi palebnými prepadami. Pri dĺžke delostreleckej prípravy do 1½ hodiny má trvať doba pre umlčovanie živej sily a palebných prostriedkov v zákopoch okolo 30 minút. Doba jedného palebného prepadu berie sa od 7 do 12 minút, pričom prvý a posledný prepád nemá byť kratší ako 10 minút. V osobitných prípadoch a pri dlhších delostreleckých prípravách bývajú palebné prepady až 15minútové.

Pravidlá strelby z roku 1945 dávajú hranice palebného prepadu 5 až 10 minút, avšak po vyhodnotení a preskúšaní tejto normy prišla sovietská delostrelecká veda k záveru, že 5minútový palebný prepád v delostreleckej príprave na vybudované a palebnými prostriedkami dobre nasýtené obranné postavenie neprinesie vždy potrebných výsledkov v umlčovaní.

Posledný palebný prepád rastie postupne až do rýchlosti strelby palebného valu, aby nepriateľ nemôhol odhadnúť zakončenie delostreleckej prípravy a prechod k palebnému valu alebo inému spôsobu podpory útoku pechoty a tankov.

Delostrelecká podpora útoku pechoty a tankov má hlavne zabrániť nepriateľovi obnovu jeho obranného palebného systému narušeného delostreleckou prípravou útoku, umlčať oživiť odpory, zabezpečiť začiatok útoku pechoty a tankov a obsadenie jeho prvých zákopov alebo oporných bodov. Palebný val je treba viesť najmenej na hĺbku hlavného nepriateľského obranného postavenia. Spôsoby delostreleckej podpory útoku pechoty a tankov sú podrobne opísané v pravidlách strelby pozemného delostrelectva, v rôznych prednáškach a časopisoch, preto sa ňou nebudem v tomto článku zaoberať podrobnejšie.

Delostrelecké zabezpečenie boja v hĺbke nepriateľskej obrany má poskytnúť hlavne účinnú pomoc a podporu pechote a tankom behom boja v celej hĺbke nepria-

teľskej obrany. V tomto období plní delostrelectvo armádneho sboru tieto úlohy:

- umlčuje živú silu a palebné prostriedky, hlavne v oporných bodoch a pri vyskytnutí sa nepriateľského odporu na jeho ďalších obranných postaveniach;
- odráža nepriateľské protiútoky s pechotou a tankami;
- zabraňuje nepriateľovi v prísune záloh, organizovanom obsadení obranných postavení a oporných bodov;
- zabraňuje nepriateľským jednotkám ustúpiť a zaujať jednotlivé oporné body a organizovať v nich dočasnú obranu;
- vedie boj s nepriateľským delostrelectvom a minometami;
- buduje protitankovú a protiletadlovú obranu;
- zabezpečuje dobytý terén;
- zabezpečuje zasedenie druhého sledu armádneho sboru do boja, pomáha paľbou pri zasadzovaní do boja druhých sledov divízií a rýchlej armádnej skupiny.

Hlavné zásady delostreleckého zabezpečenia pri zasadzovaní druhého sledu armádneho sboru

Delostrelecké zabezpečenie zasedenia druhého sledu armádneho sboru do boja prevádza delostrelectvo divízií prvého sledu v pásmach útoku, v ktorých sa zasadzuje druhý sled sboru, sborová delostrelecká skupina, popríklad delostrelectvo divízie v druhom slede armádneho sboru. V osobitných prípadoch môže zabezpečovať zasedenie do boja druhého sledu armádneho sboru tiež časť delostrelectva, ktoré bolo pridelené sboru na určité obdobie útoku, podľa osobitných nariadení veliteľa delostrelectva armádneho sboru so súhlasom veliteľa delostrelectva armády.

Delostrelecké zabezpečenie zasedenia druhého sledu armádneho sboru do boja vyžaduje:

- nepretržitého priezku v záujmoch delostrelectva, ktoré zabezpečuje zasedenie do boja druhého sledu sboru;
- včasného určenia delostreleckého sskupenia delostrelectva druhého sledu armádneho sboru;

- výhodného rozmiestenia bojovej zostavy delostrelectva druhého sledu armádneho sboru;
- metariálno-technického zabezpečenia delostrelectva druhého sledu armádneho sboru;
- protitankového a protiletadlového zabezpečenia pri zasadzovaní do boja druhého sledu armádneho sboru, pri jeho činnosti v prípravnom období a behom vedenia boja až do splnenia úlohy.

Pred začiatkom útoku druhého sledu armádneho sboru býva obyčajne krátka, ale mohutná delostrelecká príprava, okolo 10 až 20 minút, účelom ktorej je umlčať živú silu a palebné prostriedky nepriateľa hlavne v pásme útoku druhého sledu. V osobitných prípadoch, ak je treba, robí sa borenie a ničenie najdôležitejších cieľov. Aby sa skrátila doba delostreleckej prípravy, borenie a ničenie prevádza sa predovšetkým z otvorených palebných postavení.

Do otvorených palebných postavení treba zasadiť delostrelecké jednotky s najlepšie vycvičenými obsluhmi diel, aby sa dosiahlo potrebného rozborenia a zničenia cieľov čo v najkratšom čase a aby sa nepredlžovala zbytočne delostrelecká príprava.

Hlavnou zásadou delostreleckej prípravy pri zabezpečovaní zasedenia druhého sledu armádneho sboru do boja je, aby bola krátkou, ale pri tom mohutnou.

Najviac používaným spôsobom podpory útoku druhého sledu armádneho sboru je delostrelecká podpora útoku postupným sústreďovaním paľby. Na organizovanie delostreleckej podpory útoku palebným valom obyčajne nie je dostatok času a preto tento spôsob podpory útoku druhého sledu armádneho sboru pripadá v úvahu len v osobitných podmienkach.

Protitankové zabezpečenie útoku druhého sledu armádneho sboru prevádza protitanková záloha divízie druhého sledu sboru a protitanková záloha armádneho sboru vo forme pohyblivých protitankových oporných bodov. Povinnosťou delostrelectva divízií prvého sledu armádneho sboru je zabezpečiť druhý sled sboru a pomôcť v boji s nepriateľskými tankami všetkými prostriedkami, ktorými disponujú.

Protiletadlové delostrelectvo zabezpečuje v prvom rade hlavné sskupenie delo-

strelectva v prípravnom období útoku druhého sledu armádneho sboru, pri vyrazení tankov zabránuje nepriateľskému letectvu v bombardovaní hlavne pechoty a tankov. Protiletadlové jednotky musia chrániť prúdy druhého sledu armádneho sboru zvlášte behom presunu a pri ich rozvinovaní, ak narazia na vážny nepriateľský odpor.

Reaktívne delostrelectvo vedie masovú paľbu po najdôležitejších oporných bodoch nepriateľskej obrany a veľmi výhodne sa ho dá použiť pri odrážaní protiútku nepriateľa. Tento druh delostrelectva je určený v prvom rade pre ničenie a umlčovanie živej sily a palebných prostriedkov nepriateľa, okrem toho pôsobí drtíve na jeho bojovú morálku.

Záver

Vševojskoví velitelia musia ovládať zásady platné pre sorskupovanie delostrelectva armádneho sboru, zásady organizovania

delostreleckého útoku, za čo nesú zodpovednosť; je veľmi dôležité, aby sa zavčasu rozhodli oznámiť svoje rozhodnutie veliteľom delostrelectva a nemenili stále svoje rozhodnutie, pretože inakšie nemôže byť delostrelectvo zavčasu hotové.

Velitelia delostrelectva armádnych sborov a ich štáby musia byť vysoko kvalifikované delostrelecké kádry, ktoré ovládajú zásady vševojskového boja, pretože inakšie nemôžu splniť požiadavky, ktoré na nich kladie dnešný útočný boj; velitelia delostrelectva sú povinní zavčasu dávať smernice svojim štábom pre každú prácu a kontrolovať ju.

Pri zasadzovaní druhého sledu armádneho sboru do boja je hlavným činiteľom rýchlosť a čas; pri oneskorení rozhodnutí veliteľov a vydaní smerníc je nebezpečie, že divízia v druhom slede armádneho sboru bude sa zasadzovať bez vydatnej delostreleckej podpory a bude malá pravdepodobnosť na jej úspech.

